

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

XI.534.4.2016.MA

Pan
Joachim Brudziński
Minister Spraw
Wewnętrznych i Administracji
ul. Stefana Batorego 5
02-591 WARSZAWA

Wystąpieniem z dnia 24 sierpnia 2016 r. informowałem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o sprawach dotyczących nierównego traktowania dzieci ze względu na cenzus urodzenia i status prawny ich rodziców oraz naruszeniach praw dziecka w związku z odmową transkrypcji zagranicznych aktów urodzenia dzieci rodziców tej samej płci, będących obywatelami polskimi. Pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na wciąż istniejące w tym obszarze problemy, a także uprzejmie prosić o ustosunkowanie się do poniższych kwestii.

Wyrokiem z dnia 10 października 2018 r.¹ Naczelny Sąd Administracyjny uchylił wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie² oraz decyzję Wojewody Małopolskiego³ w przedmiocie odmowy transkrypcji brytyjskiego aktu urodzenia, w którym jako rodzice wskazane zostały dwie matki, obywatelki Polski. Zarówno organy administracji publicznej, jak i Sąd pierwszej instancji powołały się na klauzulę porządku publicznego, argumentując, że zgodnie z ustawą z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.), nie ma możliwości wpisania w akcie urodzenia rodziców tej samej płci. Naczelny Sąd Administracyjny, rozpatrując skargę kasacyjną, przychylił się natomiast do argumentacji, którą Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł przystępując do postępowania⁴. W wyroku NSA wskazał, że zarówno organy administracji publicznej, jak i sąd pierwszej instancji powinny być **kierować się zasadą**

¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt II OSK 2552/16.

² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z dnia 10 maja 2016 r., sygn. akt III SA/Kr 1400/500.

³ Decyzja z dnia 21 sierpnia 2015 r., nr WO-II.6231.6.2015.

⁴ Pismo z dnia 9 października 2018 r.

priorytetu dobra dziecka, wynikającą z Konwencji o prawach dziecka⁵, mającej pierwszeństwo w przypadku kolizji z przepisami ustawy, na podstawie art. 91 ust. 2 Konstytucji RP. Ponadto NSA powołał się na wynikający z ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1741) obowiązek transkrypcji zagranicznego aktu stanu cywilnego, w sytuacji w której obywatel Polski, którego sprawa dotyczy, ubiega się o polski dokument tożsamości lub nadanie numeru PESEL. W ocenie NSA, **odmowa transkrypcji aktu ze względu na porządek publiczny, równoznaczna z odmową wydania dziecku dokumentu potwierdzającego jego tożsamość – obywatelstwo nabyte z mocy prawa – nie jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa.**

Z wielką satysfakcją przyjąłem powyższą argumentację Naczelnego Sądu Administracyjnego, opartą na zasadzie pierwszeństwa dobra dziecka i jego ochrony przed dyskryminacją ze względu na cenzus urodzenia i status prawny rodziców. Z tym większym zaniepokojeniem powziąłem wiadomość, że urzędy stanu cywilnego napotykają problemy z wykonaniem wyżej wskazanego wyroku, a Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie poszukuje rozwiązania tych trudności. Z informacji medialnych⁶ wynika, że chcąc dokonać transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia, w sytuacji w której rodzicami są osoby tej samej płci, urzędnicy borykają się z wątpliwościami natury technicznej, nie wiedząc, jak prawidłowo wypełnić wzór formularza aktu urodzenia. Problem ten był też przedmiotem interpelacji poselskiej Pani Posłanki Katarzyny Osos⁷, w której skierowano do Pana Ministra pytanie o plany dotyczące zmiany rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2015 r., poz. 194), tak aby wzór formularza aktu urodzenia umożliwiał transkrypcję zagranicznego aktu urodzenia dziecka pary jednopłciowej.

W odpowiedzi na wskazaną wyżej interpelację⁸ powołał się Pan Minister na przepisy ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682, z późn. zm.), podnosząc, że omawiane zagadnienie powinno być rozpatrywane szerzej, przez pryzmat przepisów dotyczących pochodzenia dziecka, a nie tylko w aspekcie zmiany formularzy z zakresu rejestracji stanu cywilnego. W odniesieniu do tej argumentacji pragnę wyrazić opinię, że zgodnie z omówionym wyżej wyrokiem Naczelnego Sądu

⁵ Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120 poz. 526), dalej jako: „Konwencja o prawach dziecka”.

⁶ E. Świętochowska, *Wciąż jest problem z rejestracją dzieci z małżeństw jednopłciowych*, GazetaPrawna.pl z 16 stycznia 2019 r., <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1392458,rejestracja-dzieci-z-malzenstw-jednoplciowych.html> (dostęp 30 stycznia 2019 r.).

⁷ Interpelacja numer 28165 do ministra spraw wewnętrznych i administracji w sprawie transkrypcji aktu urodzenia dzieci par jednopłciowych urodzonych za granicą z dnia 10 grudnia 2018 r.

⁸ Odpowiedź na interpelację nr 28165 z dnia 9 stycznia 2019 r.

Administracyjnego, kwestia ta powinna być rozpatrywana przede wszystkim przez pryzmat zasady priorytetu dobra dziecka.

Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny, odmowa transkrypcji wyłącznie ze względu na fakt, że w aktach urodzenia jako rodzice wskazane są dwie osoby tej samej płci, prowadzi do naruszenia praw dziecka, chronionych przez Konstytucję RP, Konwencję o prawach dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.) oraz Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1990 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.), w tym prawa do nabycia obywatelstwa, prawa do zachowania tożsamości, nazwiska i stosunków rodzinnych oraz prawa do poszanowania życia rodzinnego. Ponadto, w opinii Naczelnego Sądu Administracyjnego, kluczowy dla zagadnienia jest fakt, iż **odmowa transkrypcji aktu urodzenia prowadzi do uniemożliwienia nadania dziecku numeru PESEL oraz wydania polskiego dowodu tożsamości, których pozbawienie wiąże się z licznymi negatywnymi konsekwencjami.** Wskazanie numeru PESEL jest konieczne w przypadku ubiegania się przez rodziców o objęcie dziecka opieką w żłobku lub klubie dziecięcym. Numerem PESEL lub numerem dokumentu potwierdzającego tożsamość świadczeniobiorcy posługuje się cały system świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Brak dokumentu tożsamości może powodować problemy z ustaleniem legalnej podstawy pobytu w Polsce. W skrajnych przypadkach małoletni przebywający na terytorium RP może zostać uznany za przebywającego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki i umieszczony w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub w strzeżonym ośrodku. Brak dokumentu tożsamości potwierdzającego obywatelstwo polskie może zatem prowadzić do naruszenia – odpowiednio – prawa dziecka do ochrony zdrowia, prawa do nauki, prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Po uzyskaniu pełnoletności, bez dokumentu potwierdzającego obywatelstwo polskie, nie jest natomiast możliwe korzystanie z wielu praw zastrzeżonych w Konstytucji dla polskich obywateli.

Nie ulega zatem wątpliwości, że w **najlepszym interesie dziecka jest dokonanie transkrypcji aktu urodzenia i umożliwienie wydania dokumentu tożsamości i nadania numeru PESEL. Realizacja tego interesu nie powinna zostać zakłócona przez organizacyjno-techniczne problemy związane z używaniem wzoru formularza aktu urodzenia.**

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 14 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2018 r. poz. 2179), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o ustosunkowanie się do powyższych kwestii. W szczególności proszę o udzielenie informacji, czy planowana jest zmiana przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2015 r. poz. 194), tak aby wzór formularza

aktu urodzenia umożliwił transkrypcję zagranicznego aktu urodzenia dziecka pary jednopłciowej, a jeśli nie, jakie inne działania prawne, techniczne i organizacyjne zostały lub zostaną podjęte w celu umożliwienia urzędom stanu cywilnego dokonywania przedmiotowych transkrypcji, warunkujących uzyskiwanie odpowiednich dokumentów tożsamości, a także dostęp do usług publicznych oferowanych polskim obywatelom.